

Handläggare:
Shewen Nysmed

Tillväxt- och
regionplanenämnden

Prioriteringar i det regionala tillväxtarbetet i Stockholmsregionen 2021–2027

Ärendebeskrivning

Region Stockholm har fått erbjudande att inkomma med en redovisning av analys och prioriteringar avseende det framtida regionala tillväxtarbetet inklusive sammanhållningspolitiken (N2018/05320/RTS) till regeringen. Ärendet har beretts i samråd med regionledningskontoret och bred dialog med regionala aktörer.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteutlåtande, 2019-05-07
Redovisning *Prioriteringar i det framtida regionala tillväxtarbetet i Stockholmsregionen*

Förslag till beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden föreslås besluta följande

1. Redovisning *Prioriteringar i det framtida regionala tillväxtarbetet i Stockholmsregionen*, TRN 2018–0166, godkänns och lämnas över till regeringen.
2. Inom sitt uppdrag att ta fram en heltäckande näringslivs- och tillväxtstrategi, TRN 2019–0077, ska nämnden i samarbete med regionstyrelsen fortsätta dialogen om de regionala prioriteringarna för det framtida tillväxtarbetet och ta de inkomna remissvaren i beaktande.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

Region Stockholm har fått erbjudande att inkomma med en redovisning av analys och prioriteringar avseende det framtida regionala tillväxtarbetet inklusive sammanhållningspolitiken (N2018/05320/RTS) till regeringen. Arbetet med framtagandet av redovisningen av *Prioriteringar i det regionala tillväxtarbetet i Stockholmsregionen 2021–2027* har genomförts i bred dialog med regionala aktörer.

I beredningen av ärendet har bedömningen gjorts att de nio regionala prioriteringarna i RUFSS 2050 är gällande för Stockholmsregionens framtida regionala tillväxtarbete för 2021 – 2027. Samtliga prioriteringar har en tydlig koppling till prioriterade områden i *Den nationella strategin för hållbar tillväxt och attraktionskraft 2015–2020* och de politiska och särskilda målen enligt Kommissionens förslag till EU:s förordningar för sammanhållningspolitiken 2021–2027.

Bakgrund

Region Stockholm har fått erbjudande att inkomma med en redovisning av analys och prioriteringar avseende det framtida regionala tillväxtarbetet inklusive sammanhållningspolitiken (N2018/05320/RTS) till regeringen. Samtliga regionalt utvecklingsansvariga aktörer har fått erbjudandet.

Redovisningen ska innehålla:

- en sammanfattade analys av samhällsutmaningar, möjligheter och förutsättningar för hållbar regional tillväxt och utveckling i länet och i olika delar av länet
- prioriteringar och deras inriktning
- en beskrivning av hur analysen och prioriteringarna relaterar till de politiska och särskilda målen enligt Kommissionens förslag till EU:s förordningar för sammanhållningspolitiken 2021–2027
- en redogörelse för gränsöverskridande samarbete, över såväl läns- som nationsgränser, inom prioriteringarna
- en beskrivning av länets utvecklingsbehov avseende samverkan med statliga myndigheter
- en beskrivning av hur analys och prioriteringar bidrar till en social, ekonomisk och miljömässig hållbar utveckling.

Överväganden

Regionala utvecklingsstrategier ska vara utgångspunkten för analysarbetet enligt anvisningar i erbjudandet. På grund av övertagandet av det regionala utvecklingsansvaret från och med januari 2019 har Region Stockholm inte ännu beslutat om en sådan strategi. Enligt gällande regional praxis, efter RUFSS 2001 och RUFSS 2010, har *den regionala utvecklingsplanen för*

Stockholmsregionen, RUFSS 2050 varit utgångspunkten för analysarbetet liksom Länsstyrelsen Stockholms *Strategisk inriktning för hållbar tillväxt och attraktionskraft i Stockholms län 2025+*. Den nationella strategin för *hållbar tillväxt och attraktionskraft 2015–2020* och EU-kommissionens förslag till mål för kommande sammanhållningspolitik har varit referensramar för analysen.

Beredningen

Framtagandet av underlag till denna redovisning har genomförts i dialog och samverkan med aktörer från nationell, regional och lokal nivå. En arbetsgrupp under ledning av förvaltningen med representanter för Länsstyrelsen Stockholm, Storsthlm och Stockholms stad har tagit fram underlag till redovisningen.

En hearing genomfördes den 14 februari 2019 för att inhämta synpunkter från regionala aktörer om hur de regionala prioriteringarna kopplas till EU-kommissionens förslag till politiska mål för den kommande sammanhållningspolitiken. Sammanlagt deltog rund 70 representanter från regionens kommuner, näringslivet och civilt samhälle i hearingen.

Berörda kommunala förvaltningar i regionen har skriftligt bjudits in att beskriva utvecklingsbehov kring samverkan med statliga myndigheter. 19 av regionens 26 kommuner svarade på förfrågan på tjänstemannanivån. En del svar skickades in av respektive kommuns tillfrågade förvaltning, en del svar skickades in av respektive kommuns centrala förvaltning. Näringslivets synpunkter har inhämtats genom intervjuer med utvalda representanter för Handelskammaren, Svenskt Näringsliv, Företagarna och Svensk handel.

Region Stockholm har april 2019 bearbetat arbetsgruppens framtagna underlag till ett arbetsmaterial "*Prioriteringar i det regionala tillväxtarbetet i Stockholmsregionen 2021 - 2027*". Arbetsmaterialet skickades den 15 april 2019 på remiss till kommunerna, deltagande aktörer från näringslivet och länsstyrelsen, för att inhämta eventuella synpunkter inför tillväxt- och regionplanenämndens fastställande av den slutgiltiga redovisningen. För detta har Region Stockholm fått anstånd från Näringsdepartementet att inkomma med redovisningen senast den 15 augusti 2019. Underlaget som skickades på remiss lämnades in som arbetsmaterial till regeringen den 29 april 2019.

Länsstyrelsen, Företagarna, Svensk handel, Storsthlm, Södertörnskommunerna (bestående av Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Södertälje och Tyresö) har svarat på remissen. 16 av länets 26 kommuner har valt att även komma in med ett

eget remissvar. Inför den slutgiltiga redovisningen har arbetsmaterialet som skickades på remiss reviderats utifrån inkomna synpunkter och kompletterats enligt regeringens bestämmelser om vad redovisningen ska innehålla. Inkomna remissvar redovisas i bilaga 5 till redovisningen.

Regionala prioriteringar för det framtida regionala tillväxtarbetet

Sammantaget har en mängd utmaningar, möjligheter och möjliga prioriteringar identifierats. I denna redovisning ligger tyngdpunkten på det som har bedömts vara kritiskt för en nivåhöjande utveckling i Stockholmsregionen samt det som utgör arenan för det regionala tillväxtarbetet. Ambitionen är att skapa en konsekvent linje mellan politiska mål och viljeinriktningar på de olika styρνivåerna och att skapa förutsättningar för ökad samverkan för att kunna hantera de särskilda utmaningar som Stockholmsregionen möter. Nyckelbegrepp i sammanhanget är hållbar utveckling, resiliens och uthållighet.

I beredningen av ärendet har bedömningen gjorts att de nio regionala prioriteringarna i RUFSS 2050 är gällande för Stockholmsregionens framtida regionala tillväxtarbete för 2021 – 2027. Samtliga prioriteringar har en tydlig koppling till prioriterade områden i *Den nationella strategin för hållbar tillväxt och attraktionskraft 2015–2020* och de politiska och särskilda målen enligt Kommissionens förslag till EU:s förordningar för sammanhållningspolitiken 2021–2027.

Utöver redovisningen av de regionala prioriteringarna beskrivs i bilagorna utvecklingsbehovet avseende samverkan med nationella myndigheter, näringslivets syn på de regionala prioriteringarna, prioriteringarnas bidrag till hållbar utveckling, det gränsöverskridande samarbetet samt en sammanställning av inkomna remissvar.

Samtliga remissinstanser, med undantag av länsstyrelsen, uttrycker stöd för arbetsmaterialet och de prioriteringar som lyfts fram. En majoritet av kommunerna som har svarat anser att kopplingen till RUFSS 2050 och de regionala prioriteringarna är viktig som utgångspunkt för det framtida regionala tillväxtarbetet och statlig planering. Samtliga remissinstanser framhäver att prioriteringarna bör fördjupas och preciseras för att kunna samspela med den regionala tillväxtpolitiken och har kommit med förslag till detta.

Länsstyrelsen anser att RUFSS 2050 ger begränsad vägledning om hur statens insatser i det regionala tillväxtarbetet kan bidra till att prioriterade åtgärder genomförs och att mål uppfylls och hänvisar till sin publikation *Strategisk inriktning för tillväxt och attraktionskraft i Stockholms län*

2025+ som länsstyrelsen tog fram juni 2018 som dåvarande regionalt utvecklingsansvarige i länet.

Den samlade bedömning är att kommuner och de representanter för näringslivet stödjer Region Stockholms redovisning av regionala prioriteringar. De inkomna remissvaren innehåller förslag på fördjupning och konkretisering av det framtida regionala tillväxtarbetet med koppling till genomförandet av de regionala prioriteringarna i RUFSS 2050. För kommunernas egna remissvar handlar det oftast om att lyfta behov och förutsättningar för den egna kommunen.

De inkomna remissvaren är av stor vikt för Region Stockholms arbete med att ta fram en heltäckande näringslivs- och tillväxtstrategi. Strategin ska tas fram i nära samarbete med kommuner, statliga myndigheter, akademien, samt representanter för näringslivet och det civila samhällets organisationer. Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen RUFSS 2010 var fram tills juni 2018 även länets regionala utvecklingsprogram. För att bidra till genomförandet av RUFSS 2010 som regionalt utvecklingsprogram tog länsstyrelsen 2014 fram *Strategisk inriktning 2014–2018*. Den strategiska inriktningen syftade till att öka förståelsen hos aktörer om regionens utmaningar och vad länsstyrelsen ville uppnå med sitt regionala utvecklingsarbete på fem års sikt, fram till 2018. Region Stockholms kommande näringslivs- och tillväxtstrategi avser att ha samma syfte som länsstyrelsens dåvarande strategi och ska konkretisera och fördjupa det regionala tillväxtarbetet med fokus på genomförandet av de regionala prioriteringarna i RUFSS 2050.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Beslutet bedöms inte innebära några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Miljökonsekvenser av beslutet

I enlighet med Region Stockholms miljöpolitiska program, Miljöprogram 2017–2021 har hänsyn till miljön beaktats och det bedöms att en särskild miljökonsekvensbedömning i detta ärende inte är relevant.

Hanna Wiik
Förvaltningschef

Shewen Nysmed
Regionplanerar

Prioriteringar i det framtida regionala tillväxtarbetet i Stockholmsregionen

Slutredovisning
2019-06-04

Innehåll

Inledning	3
Stockholmsregionens möjligheter och utmaningar	5
Huvudstadsregionens möjligheter	5
Regionens långsiktiga utmaningar	6
Prioriteringar för regionalt tillväxtarbete	12
Flernivåstyrning	12
Prioriteringar för Stockholmsregionen	13
Regional förankring och fortsatt arbete	15
Bilaga 1 Utvecklingsbehov avseende samverkan med myndigheter	17
Bilaga 2 Näringslivets syn på regionala prioriteringar	18
Bilaga 3 Prioriteringarnas bidrag till hållbar utveckling	19
Bilaga 4 Prioriteringarna i ett gränsöverskridande samarbete	20
Bilaga 5 Sammanställning remissvar regionala prioriteringar	21

Inledning

Region Stockholm har fått ett erbjudande att inkomma med en redovisning av analys och prioriteringar avseende det framtida regionala tillväxtarbetet inklusive sammanhållningspolitiken (N2018/05320/RTS) till regeringen.

Redovisningen ska innehålla:

- en sammanfattade analys av samhällsutmaningar, möjligheter och förutsättningar för hållbar regional tillväxt och utveckling i länet och i olika delar av länet
- prioriteringar och deras inriktning
- en beskrivning av hur analysen och prioriteringarna relaterar till de politiska och särskilda målen enligt Kommissionens förslag till EU:s förordningar för sammanhållningspolitiken 2021–2027
- en redogörelse för gränsöverskridande samarbete, över såväl läns- som nationsgränser, inom prioriteringarna
- en beskrivning av länets utvecklingsbehov avseende samverkan med statliga myndigheter
- en beskrivning av hur analys och prioriteringar bidrar till en social, ekonomisk och miljömässig hållbar utveckling.

Regionala utvecklingsstrategier ska vara utgångspunkten för analysarbetet enligt anvisningarna i erbjudandet. På grund av övertagandet av det regionala utvecklingsansvaret från och med januari 2019 har Region Stockholm inte ännu beslutat om en sådan strategi. Enligt gällande regional praxis, efter RUFSS 2001 och RUFSS 2010, har *den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFSS 2050* varit utgångspunkten för analysarbetet liksom *Strategisk inriktning för hållbar tillväxt och attraktionskraft i Stockholms län 2025+¹*. Den *nationella strategin för hållbar tillväxt och attraktionskraft 2015–2020* och EU-kommissionens förslag till mål för kommande sammanhållningspolitik har varit referensramar för analysen.

En dialog har förts med intressenter i regionen för att dels aktualisera frågeställningarna och dels ta ansvar för det samordningsuppdrag Region Stockholm har och som ska utmyнна i en bredare bild av regionens utmaningar än den Region Stockholm har för egen del. Dialogen har på olika sätt förts med kommuner, akademier och näringsliv.

En arbetsgrupp under ledning av Region Stockholms tillväxt- och regionplaneförvaltning med representanter för Länsstyrelsen Stockholm, Storsthlm och Stockholms stad har deltagit i att ta fram ett underlag till denna redovisning. En hearing genomfördes den 14 februari 2019 för att inhämta synpunkter från regionala aktörer om hur de regionala prioriteringarna kopplas till EU-kommissionens förslag till politiska mål för den kommande sammanhållningspolitiken. Sammanlagt deltog 68 representanter från regionens kommuner, näringslivet och civilt samhälle i hearingen.

Kommunerna i regionen har bjudits in att beskriva utvecklingsbehov kring samverkan med statliga myndigheter. 19 av regionens 26 kommuner svarade på förfrågan och inget svar har behandlats politiskt. Förfrågan var riktad till berörda kommunala förvaltningar. En del svar skickades in av respektive kommuns tillfrågade förvaltning, en del svar skickades in av respektive kommuns centrala förvaltning.

¹ Länsstyrelsen i Stockholms län, 2018

Näringslivets synpunkter har inhämtats genom intervjuer med utvalda representanter för Handelskammaren, Svenskt Näringsliv, Företagarna och Svensk handel (se bilaga 2).

Region Stockholm har april 2019 bearbetat arbetsgruppens framtagna underlag till ett arbetsmaterial ”*Prioriteringar i det regionala tillväxtarbetet i Stockholmsregionen 2021 - 2027*”. Arbetsmaterialet skickades den 15 april 2019 på remiss till kommunerna och deltagande aktörer från näringslivet och länsstyrelsen för att inhämta eventuella synpunkter inför tillväxt- och regionplanenämndens fastställande av den slutgiltiga redovisningen. För detta har Region Stockholm fått anstånd att komma in med redovisningen senast den 15 augusti 2019. Underlaget som har skickats på remiss lämnades in som arbetsmaterial till regeringen den 29 april 2019. Inför den slutgiltiga redovisningen har arbetsmaterialet kompletterats utifrån regeringens bestämmelser om vad redovisningen ska innehålla. En sammanställning av remissvaren redovisas i bilaga 5 till denna redovisning.

Stockholmsregionens möjligheter och utmaningar

Huvudstadsregionens möjligheter

Stockholmsregionen är Sveriges huvudstadsregion, Nordens främsta storstadsregion och en av Europas snabbast växande storstadsregioner med en mycket stark tillväxt, attraktionskraft och hög livskvalitet. Regionen står för närmare hälften av Sveriges befolkningstillväxt, mer än hälften av landets tillväxt och nästan en tredjedel av Sveriges BNP. Regionen placeras högt i internationella rankingar av konkurrenskraft och innovation. 2018 blev Stockholmsregionen utsett som Nordens mest dynamiska region² och för andra gång i rad år 2017 som EU:s mest innovativa region³. Regionen är även en integrerad del av östra Mellansverige, en storregion som har en ledande roll för hela landets utveckling och internationella konkurrenskraft. År 2050 förväntas drygt 5,7 miljoner människor bo i de sju län som ingår i östra Mellansverige, och av dem kommer 3,4 miljoner bo i Stockholmsregionen, vilket är en fjärdedel av landets befolkning och 50 procent av statens skatteintäkter.

Stockholmsregionen konkurrerar främst med andra storstads- och huvudstadsregioner i Europa och världen. Regionens internationella konkurrenskraft har därför väsentlig bäring på hela landets ekonomi och dess specifika utmaningar kan bli hinder för hela den nationella tillväxten. Den stora näringslivsbredden ger unika förutsättningar för kluster av relaterade företag och erbjuder stordriftsfördelar som skapar ekonomisk tillväxt i hela landet. Konkurrenskraft bygger på en tjänste- och kunskapsintensiv ekonomi med en bred branschammansättning vilket ger god förmåga att klara ekonomiska kriser. Start-up-scenen är dynamisk och uppmärksammas på många håll i världen. Sysselsättningsgraden är bland de högsta jämfört med andra europeiska huvudstäder. Regionens närhet till och växelverkan med den internationella forskningsvärlden är en viktig komponent i detta. Regionens hamnar och en internationell flygplats gör regionen till ett viktigt handelscentrum för landet. Regionen har unika särdrag med skärgården, sammanhängande gröna kilar, rika landsbygdsmiljöer, historiska städer och en bebyggd miljö som varierar från medeltid via industrialismens epoker till dagens moderna boendemiljöer vilket gör regionen till ett populärt besöksmål. Tillväxten och den rumsliga expansionen har varit relativt kontinuerlig och har skapat en storstadsregion med en till stora delar urbaniserad landsbygd men också med många funktionella samband över länets gränser. Ett stort antal högklassiga miljöer erbjuder goda utvecklingsmöjligheter, livschanser och upplevelser. Utbildnings- och karriärmöjligheterna är goda. Kulturutbudet och rekreativsmöjligheterna är av internationella toppklass.

Som landets tredje största landsbygdsregion, i befolkning räknat, är lantbruk och livsmedelssektorn av stor betydelse för regionens utveckling. Detta ger möjlighet till ett ökat samspel mellan stad och landsbygd, förbättrad folkhälsa, omställningen till biobaserad ekonomi och en minskning av regionens sårbarhet vad gäller livsmedelsförsörjning. Regionen har arbetat länge med omställningen till en grönare ekonomi och erbjuder på många sätt goda livsmiljöer för invånarna, med närhet till natur och vatten. Vid sidan av urbaniserad landsbygd finns glesbygd och skärgård med utvecklingsutmaningar.

² State of the Nordic Region 2018, 2018:001, Nordiska ministerrådet

³ Regional Innovation Scoreboard 2017, EU-Commission, DG Grow

Utifrån ovan beskrivna situation befinner sig regionen i en utmanande tid. En nationell utredning avseende kostnadsutjämning har genomförts och remissbehandlas nu. Med det förslag som finns kommer 16 av regionens kommuner att beläggas med en ytterligare omfördelning av medel och Region Stockholms kostnader kommer att öka med 80 procent, från 2 mdkr till 3,6 mdkr. Sammantaget innebär detta att regionen kommer att hamna i ett helt nytt ekonomiskt landskap. Om svaret på frågan hur dessa medel ska kunna omfördelas blir höjd skatt kan det innebära att det ställs krav på högre löner än tidigare, löneökningstakten kommer att öka, vilja att bosätta sig i regionen kommer att minska vilket i sig leder till lägre bostadsbyggnadstakt och därmed minskat behov av arbetskraft i näringslivet i regionen. Ett antal kommuner, bland annat Stockholms stad, bekräftar i sina remissvar Region Stockholms syn att en eventuell ändring i kostnadsutjämningen kommer att påverka det regionala tillväxtarbetet. Detta riskerar att beslutas samtidigt som hela nationen är på väg in i en sämre konjunktur, vilket i sig innebär ett lägre skatteunderlag att fördela.

Sammantaget ser regionens aktörer att detta förslag innebär ett lika stort ingrepp i regionens framtida förutsättningar för tillväxt som flera av de stora strategiska beslut som har fattats i regionen för den kommande framtiden. En ökad omfördelning från regionen till andra delar av landet innebär också minskade möjligheter för regionen att utveckla innovativa lösningar för viktiga hållbarhetsfrågor, minskade möjligheter och vilja till risktagande för nya lösningar på miljöproblem och minskade möjligheter för regionen att attrahera internationella företag till regionen, något som skulle stärka hela landet. Genom det förslag till kostnadsutjämningsystem som är ute på remiss kommer inte bara Stockholmsregionen att bli förlorare totalt sett, det kommer också att innebära att det blir sämre även för andra delar av landet i och med att det som även av staten kallas "motorn" i svensk ekonomi kommer att hacka betydligt.

Regionens långsiktiga utmaningar

Utifrån regionens i dagsläget unika förutsättningar, den globala påverkan och bedömningar om utvecklingen, har sex långsiktiga utmaningar formulerats i den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen RUF5 2050:

1. Att möjliggöra befolkningstillväxt och samtidigt förbättra regionens miljö och invånarnas hälsa
2. Att åtgärda kapacitetsbrister samtidigt som behoven fortsätter att växa
3. Att vara en internationellt ledande storstadsregion i en växande global konkurrens
4. Att minska klimatpåverkan och samtidigt möjliggöra ökad tillgänglighet och ekonomisk tillväxt
5. Att ha en fortsatt öppen region och samtidigt stärka inkluderingen
6. Att öka tryggheten i regionen samtidigt som världen upplevs som osäker

Befolkningstillväxt och behov av bostäder

Urbaniseringen och befolkningsökningen skapar ett högt tryck på Stockholmsregionen. Regionen står för nästan hälften av Sveriges befolkningstillväxt och växer för närvarande med omkring 35 000 invånare om året. Befolkningsökningen sker till stor del genom ett starkt födelsenetto och invandring, varav omkring en fjärdedel är återvändande utlandssvenskar. Det stora antalet nyanlända flyktingar utgör en utvecklingspotential som i större utsträckning behöver tas tillvara. Med lyckad inkludering kan Stockholmsregionen få en utvecklingskraft som håller i sig i många år. Storsthlm bekräftar denna utmaning och menar att insatser behövs för snabbare in-

flöde på arbetsmarknaden av gruppen utrikesfödda. Detta är emellertid också en utmaning att hantera där utbildning och arbete står i fokus. Genom att så många som möjligt har tillgång till och kan tillgodogöra sig en kvalitativ utbildning, ökar förutsättningarna för framtida jobbopportuniteter. Samtidigt innebär möjligheten för vuxna att komma i arbete en viktig förutsättning för att skaffa eget boende i någon form. Bostadsfrågan blir därmed central också relativt möjligheterna till inkludering. Det går inte att hantera frågor var för sig, de hänger ihop och måste adresseras gemensamt. Storsthlm, Södertörnskommunerna och andra kommuner bekräftar i sitt remissvar denna bild och menar bland annat att statliga åtgärder behövs för att stimulera till ökad rörlighet på bostadsmarknaden. Regionens samlade förutsättningar att hantera dessa utmaningar är en av anledningarna till att regionen inte kan avlöstas ytterligare resurser att omfördela till andra delar av landet. Möjligheten att upprätthålla en god kvalitet i utbildningen, kollektivtrafikförsörja en växande befolkning och skapa utrymme, samsyn och ekonomiska förutsättningar för en snabb bostadstillväxt kräver resurser.

Det höga barnafödandet ställer stora krav på barnomsorgen och utbildningssystemet för kommande decennier. Den demografiska utvecklingen medför dessutom en väsentligt ökad efterfrågan på sjukvård, äldreomsorg och anpassade boenden eftersom andelen invånare över 75 år kommer att öka markant i framtiden.

Bostadsbyggandet har under några år ökat i omfattning och tempo till nivåer som inte skådats på tiotals år. Detta är en förutsättning för att regionen ska kunna möta befolkningstillväxten. Marknaden har reglerat sig själv genom att delvis styra om från större lägenheter till mindre. Detta eftersom kostnaden för bostäder är en förhållandevis stor andel av enskilda hushålls ekonomi. För att underlätta för fortsatt bostadsbyggande måste reglerna för hur och var bostäder kan byggas förändras. Skatterna måste ses över och regleringen på hyresmarknaden likaså. Samverkan med statliga länsstyrelserna måste utvecklas och olika rättsinstansers hantering av överklagande påskyndas. Plan- och planeringsprocesser kan fortsatt ses över för att korta ledtider vid bostadsbyggande. Storsthlm, Södertörnskommuner och flera andra kommuner bekräftar detta i sina remissvar och menar att regelverk bör ses över för att tidseffektivisera avvägningar mellan olika styrnivåer, effektivare samordning med statliga myndigheter samt hanteringen av målkonflikter som exempelvis mellan buller och bostadsförsörjning.

Utan tillräckligt många bostäder, som också av ekonomisk hänsyn kan efterfrågas, kommer vare sig all den arbetskraft som behövs inom olika yrkeskategorier, där det råder brist i regionen kunna flytta hit och fylla dessa platser eller alla unga som fötts och vuxit upp här, stanna kvar och arbeta. Möjligheterna till inkludering kommer avsevärt att försämrats om inte bostäder finns att tillgå till rimliga kostnader eftersom bristen i sig driver människor till att bo inneboende, köpa svarta kontrakt på bostäder eller omöjliggör en så kallad bostadskarriär för dem som går från utanförskap till inkludering. Storsthlm lyfter i sitt remissvar att den ökande boendesegregationen och skillnaderna mellan olika bostadsområden är en av kommunernas stora utmaningar.

Storsthlm, Södertörnskommuner och flera andra kommuner anger i sitt remissvar att den accelererande kapacitetsbrist för regionens elförsörjning hämmar utbyggnad av både nya bostadsområden och företagsetableringar, vilket borde vara ett prioriterat område. Kommunerna menar bland annat att det behövs effektivisering och kortare ledtider för planering och tillstånd vid utbyggnad av elnätet samt att staten behöver skapa förutsättningar för att regelverk och marknadsvillkoren ska möjliggöra fortsatta investeringar och lokala energisystem för att säkerställa eleffekten i hela regionen.

En väl utbyggd kollektivtrafik och god framkomlighet

En transporteffektiv planering är en förutsättning för att kunna utveckla en region med hög tillgänglighet, goda förutsättningar för bostadsbyggande och verksamheter, samt ett klimatneutralt transportsystem som även bidrar till att nå många andra miljömål. Flera remissinstanser bekräftar vikten av en samordnad transporteffektiv planering i relation till bostadsförsörjning och företagsetableringar som central förutsättning för en hållbar regional utveckling. Flera kommuner tar upp behovet av att utveckla hållbara förbindelser mellan de åtta regionala stadskärnorna både för att öka den regionala som den storregionala tillgängligheten. En förutsättning för en transporteffektiv planering är att kapacitetsstarka och utrymmeseffektiva färdmedel prioriteras, bland annat genom att gaturummet utformas med hänsyn till kollektivtrafikens och nyttotransporternas behov. Företagarna påpekar i detta sammanhang i sitt remissvar att infrastrukturen ska bidra till fungerande leveranser för företag vilket behöver konkretiseras i begreppet nyttotransport. Flera kommuner tar upp behovet av en god transportplanering av gods och farligt gods bland annat i samband med utbyggnad av järnvägsinfrastruktur, tillgänglighet till hamnar och godsnoder.

De olika transportslagen måste på ett bättre sätt än idag fungera samordnat i ett effektivt och integrerat mobilitetssystem. För att uppnå detta krävs en satsning på bland annat trimningsåtgärder och mindre investeringar som kopplar samman de olika transportslagen för att öka kapaciteten samt att kollektivtrafiken inom och utanför regionen samordnas. Det finns också många möjligheter som ryms inom Smarta mobilitetslösningar för att se över transportbehovet och utnyttja den befintliga trafikinfrastrukturen effektivare, till exempel genom digitala möten och distansarbete istället för arbetsresor respektive reserådgivning.

En funktionell och kapacitetsstark transportinfrastruktur är nödvändig för att alla invånare ska kunna nå viktiga samhällsfunktioner, arbetsplatser och bostäder och för att ge näringslivet goda förutsättningar för att utvecklas. Omfattande investeringar för transportinfrastruktur har beslutats och många projekt genomförs eller planeras. Investeringarna ska bidra till att förbättra förutsättningarna för den regionala tillgängligheten under den kommande 20-årsperioden. Nya investeringar i regionens, men också östra Mellansveriges, transportsystem för alla transportslag kommer att behövas med nationell och europeisk medfinansiering för att säkerställa att Stockholmsregionen även fortsättningsvis kan vara landets tillväxtmotor. Storsthlm, Södertörnskommunerna och flera andra kommuner bekräftar i sitt remissvar att ökade statliga investeringar behövs framöver som måste stå i proportion till regionens utvecklingsbehov och betydelse för hela Sveriges tillväxt. För utvecklingen av ett hållbart transportsystem är även investeringar i cykelfrämjande infrastruktur av stor vikt.

De stora kollektivtrafiköverenskommelserna; Stockholmsöverenskommelsen och Sverigeförhandlingen, har på ett förtjänstfullt sätt bidragit till och kommer att bidra till att både bostäder och arbetsplatser kan planeras på ett mycket bättre sätt än tidigare. De stora trafiklösningar som byggs eller kommer att byggas för att underlätta för transporter av olika slag, utan att trängsel och köer som är miljöpåverkande uppstår, måste genomföras. Planering för fortsatta åtgärder på vägar i regionen måste prioriteras av staten eftersom det på många sätt bidrar till att regionen fortsatt kan vara landets motor. Samtliga kommuner bekräftar vikten av att staten prioriterar de igångsatta investeringarna och flera kommuner exemplifierar detta i sina remissvar genom att ta upp särskilda objekt av vikt för respektive kommuns utveckling som t.ex. tvärförbindelse Södertörn, Spårväg Syd, utökad kapacitet på Ostkustbanan, framkomlighet av kollektivtrafik på Nynäsvägen, förlängning Roslagsbanan till Arlanda flygplats. Södertörnskom-

munerna, Stockholms stad och ytterligare sex kommuner lyfter i detta sammanhang utvecklingen av Arlanda flygplats vad gäller tillgänglighet i det regionala och makroregionala transportsystemet. Stockholms stad lyfter även vikten av att utveckla antalet direkta flygdestinationer som behöver gå hand i hand med att skapa förutsättningar för att minska flygets klimatpåverkan.

Digitalisering i regionens utveckling

Den digitala utvecklingen är snabb och svår att förutse. Digitaliseringen förändrar och påverkar alla områden, sektorer och verksamheter i samhället. Den snabba förändringskraften är omvälvande för arbetsmarknaden och näringslivet och innebär att befintliga kompetenskrav och roller förändras och att nya roller uppstår. Automatiseringen av arbetsuppgifter som i dag utförs av människor ökar och påverkar i allt större utsträckning även högkvalificerade yrken. Omställningsförmågan inom såväl näringsliv och akademi, som inom transportsystemet, utbildning och offentlig service är därmed avgörande för hur väl regionen kan klara sig i den internationella konkurrensen.

Det finns stora förutsättningar att optimera både fysiska och virtuella system och resurser med hjälp av digital teknik. Uppbyggnad av stora informationsflöden, samt utveckling av artificiell intelligens gör att många tjänster kommer att kunna utföras på nya sätt samtidigt som nya tjänster uppkommer. Frågor om datasäkerhet, integritetsskydd och behov av ett kontinuerligt lärande blir också allt mer viktiga för regionens aktörer att samordna sig och samverka kring. Storsthlm lyfter i sitt remissvar bland annat behovet av nationella strukturer för den fortsatta digitaliseringen i kommunernas och regionens verksamhet samt behovet av standardisering och enhetlighet för digitala lösningar i den offentliga sektorn.

En väl utbyggd och fungerande digital infrastruktur är grunden för all digital utveckling. I Stockholmsregionen är målet att alla ska ha möjlighet till både mobilt och fast bredband med höga överföringshastigheter. Idag har över 90 procent av befolkningen tillgång till snabbt bredband om minst 100 Mbit/s. Samtidigt finns stora skillnader inom regionen. På landsbygden och i skärgården saknar fortfarande 9 av 10 invånare och en lika stor andel arbetsställen dessa möjligheter. Den pågående utbyggnaden av fjärde generationens mobilkommunikation (4G), liksom femte generationens mobilnät (5G) som är under utveckling. På landsbygden och i skärgården, där många områden idag har låg mobiltäckning och det finns kapacitetsbrister i näten, medför detta en påtaglig sårbarhet.

Kompetensförsörjning

En nyckelfråga för regionens konkurrenskraft är att det finns tillräckligt med kompetens av det slag som efterfrågas av arbetsgivare. Regionens hållbara ekonomiska tillväxt förutsätter att fler har ett arbete som motsvarar deras kvalifikationsnivå där kunskaper, färdigheter och kompetenser från hela arbetskraften tas tillvara oavsett bakgrund och härkomst, kön, ålder, funktionsvariationer och bostadsort. Om regionens samlade sysselsättningsfrekvens ska öka krävs att alla grupper får ett arbetslivsdeltagande. Internationell kompetens hos bland annat nyanlända bör i detta sammanhang i större utsträckning ses som en möjlighet. Storsthlm lyfter i sitt remissvar behov av insatser för ett snabbare inflöde på arbetsmarknaden av utrikes födda.

Att säkra behovet av högt utbildad arbetskraft är centralt för näringslivets konkurrenskraft och för att klara välfärdssektorns utmaningar. Andelen unga med godkänd gymnasiekompetens behöver därför öka. En effektiv kompetensförsörjning gör att alla invånare kan ta tillvara sina förmågor och att företagen kan klara en global konkurrens och

framtida strukturomvandling. Den framtida kompetensförsörjningen förutsätter kvalitet i utbildningssystemet och bättre matchning på arbetsmarknaden. I detta sammanhang lyfter Storsthlm och flera kommuner vikten av att Arbetsförmedlingens formella möjligheter att samverka med kommunerna utvecklas och säkerställas i den pågående strukturomvandling, inte minst avseende utbildningsinsatser. Tillgången på utbildningar och utbildningsplatser bör vara i balans och arbetslivet bör vara delaktiga i utbildningarnas utformning och genomförande, vilket flera remissinstanser bekräftar. Efterfrågan på arbetskraft inom nya yrkeskategorier ska snabbt och effektivt kunna mötas samtidigt som individers behov av kompetensutveckling, förmåga till omställning och möjliggörandet av livslångt lärande ska stärkas. Storsthlm och flera kommuner tar upp detta i sitt remissvar och menar att det behövs fler möjligheter till karriärförändring och kompetensväxling men också ekonomiska medel för att skapa nya utbildningar inom yrkeshögskolorna liksom förutsättningar för utländska studenter och forskare att stanna kvar i Sverige. Några kommuner tar i sina remissvar upp behovet av att på nationell nivå utveckla förutsättningar så att Komvux och Grundvux kan bli en mer aktiv del i kompetensförsörjningen, bland annat genom att skapa möjligheter till att studera parallellt med arbete och skapa mer flexibla urvalsregler.

En förstärkning av storregionalt samarbete och pendlingsmöjligheter i östra Mellansverige är ytterligare en framgångsfaktor för effektivare matchning. En infrastruktur som stärker invånarnas inomregionala tillgänglighet till arbetsplatser kan bidra till ett lättare inträde och en inkludering på arbetsmarknaden. Stockholmsregionen konkurrerar vidare globalt med andra ledande tillväxtregioner. Regionen behöver samverka mer kring attraktionskraften av global talang och påtala samt motverka barriärer för regionens attraktivitet. Det är avgörande för att motverka kompetensbristen inom regionens styrkeområden exempelvis informations- och kommunikationsteknik (IKT), Life Science, högspecialiserad industriell tillverkning men även inom kulturella och kreativa näringar, hälso- och sjukvård och finans. Staten måste i sin planering ta hänsyn till att regionens tillväxt också förutsätter fler utbildningsplatser på nationella utbildningar. Storsthlm och flera kommuner menar att fler utbildningsplatser behöver skapas på lärosätena inom olika bristyrken men också att förutsättningar behöver stärkas för att utländska studenter och forskare i större utsträckning stannar kvar i Sverige.

Innovation och utveckling och näringsliv

Att stärka samverkan mellan olika aktörer och samla befintliga tillväxtresurser till internationellt konkurrenskraftiga och attraktiva utvecklingsmiljöer är mycket viktigt. Stockholmsregionen är Sveriges främsta forskningsregion med starka universitet, ett stort antal forskningsinstitut, bredd och spets i näringslivet och en högt utbildad arbetskraft. Flera av regionens universitet och högskolor har spetskompetens inom olika forskningsområden och är välkända i internationella sammanhang. Karolinska institutet (KI), Kungliga Tekniska högskolan (KTH) och Stockholms universitet (SU) finns med på flera internationella rankinglistor över världens bästa lärosäten. För att fortsatt vara internationellt ledande behöver samspelet mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor stärkas, samarbetet mellan länen öka, samt god tillgänglighet till och mellan forsknings- och innovationsmiljöerna säkerställas.

De multinationella företagens investeringar i forskning och utveckling indikerar en stark tilltro till Sveriges och Stockholmsregionens innovationskraft. Näringslivet står för cirka 70 procent av alla FoU-investeringar i landet och för 75 procent i Stockholmsregionen. Merparten av alla FoU-investeringar sker i våra globalt verksamma företag. I en internationell jämförelse har Sverige historiskt sett investerat relativt mycket i forskning och utveckling. Investeringarna minskade förvisso i samband med finanskrisen 2008 men har återhämtat sig under de senaste åren.

De flesta regioner inom EU har tagit fram forsknings- och innovationsstrategier med ett smart specialiseringsperspektiv. EU-kommissionen har framfört önskemål om att Stockholmsregionen ska ta fram en sådan. Då finansiering från EU i framtiden förutsätter smart specialisering kommer aktörsgemensamma strategier att tas fram i närtid.

Globaliseringen innebär både ett ökat samarbete och en ökad konkurrens med andra regioner om forskningsresurser, forskare och innovatörer. Det ställer krav på att regionen underhåller och fortsatt utvecklar ett ekosystem för innovation, med tillgång till relevant kompetens, starka utvecklingsmiljöer, företagskluster, test- och demomiljöer, samt tillgång till strategiska samarbetspartner inom offentlig sektor, akademi, näringsliv. Den internationella tillgängligheten är avgörande för universitetens och högskolornas utbyte med omvärlden, liksom tillgången på kort- och långtidsboenden för gästforskare.

Det pågår ett ständigt arbete för att utveckla Stockholmsregionen till en attraktiv plats för företagande, etableringar, besök och utbyten. Regionen har ett brett näringsliv med ett stort antal branscher och en växande tjänstesektor. Här finns en stark dynamik som underlättat i samband med tidigare ekonomiska kriser. Stora delar av näringslivet har en hög internationell konkurrenskraft och tillväxtpotential. Det gäller speciellt inom kunskapsintensiva områden som kunskapsintensiva tjänstenärningar, information- och kommunikationsteknik och Life Science. Tillverkningsindustrin i Stockholms län har näst flest anställda efter Västra Götaland. Storföretag som Ericson, Scania och Astra Zeneca har en mycket viktig roll för export, avancerad produktion och samverkan med akademi, offentliga aktörer och andra delar av näringslivet. Samtliga delar av näringslivet är beroende av utbyggd kollektivtrafik, god framkomlighet för transporter av varor och personer samt en god bostadsmarknad. En god hälso- och sjukvård och skolor av hög kvalitet skapar stark konkurrenskraft för regionen och måste därför värnas och utvecklas. Företagarna lyfter i sitt remissvar behovet av att förtydliga ansvaret för näringslivsutveckling i regionen för att förebygga parallella och konkurrerande processer samt en ökad samordning mellan kommunerna för att få en mer enhetlighet vad gäller den kommunala myndighetsutövning och service till företagen.

Stockholmsregionen fortsätter att fånga intresset hos investerare över hela världen. Möjligheterna att hitta kapital för små och medelstora företag, i ett internationellt perspektiv, under flera år varit mycket goda. Regionen har också blivit en nod för internationella företags huvudkontor. Stockholmsregionen konkurrerar med andra- och i många fall väsentligt större regioner om att locka till sig nya investeringar och etableringar. Som region i ett litet och exporterande land i Europas utkant är Stockholmsregionen beroende av att den fria rörligheten av varor, tjänster, personer och kapital upprätthålls. Det handlar även om att fortsatt vara proaktiv och uppsökande i regionens internationella marknadsföring. Den internationella tillgängligheten och handeln med andra marknader behöver stärkas samtidigt som olika hinder så som brist på arbetskraft, regional transportinfrastruktur och tillgängliga bostäder åtgärdas. Kommunernas roll i det näringslivsfrämjande arbetet behöver utvecklas. Södertörns kommunerna, Stockholms stad och ytterligare fyra kommuner lyfter utvecklingen av Arlanda flygplats som central förutsättning för att regionen och landet fortsättningsvis ska kunna konkurrera på den globala marknaden.

Prioriteringar för regionalt tillväxtarbete

Flernivåstyrning

Europa 2020-strategin, målen för EU:s sammanhållningspolitik, samt prioriteringarna i EU:s strategi för Östersjöregionen är utgångspunkter för nationella och regionala mål samt prioriteringar under nuvarande programperiod. Många av de utmaningar som drivs av de redovisade globala trenderna de kommande tio åren måste hanteras i städer, storstäder och storstadsregioner. Därför har EU-kommissionen föreslagit att ytterligare stärka den hållbara stadsutvecklingen i EU:s sammanhållningspolitik för programperioden 2021–2027. EU-kommissionen står i början av arbetet inför nästa programperiod och har hittills lanserat förslag på fem särskilda politiska mål för sammanhållningspolitiken:

1. **Ett smartare EU** genom innovation, digitalisering, ekonomisk omvandling och stöd till små- och medelstora företag.
2. **Ett grönare, koldioxidfritt EU** där man genomför Parisavtalet och investerar i energiomställning, förnybar energi och klimatåtgärder.
3. **Ett mer sammanlänkat EU** med strategiska transportnät och digitala nät.
4. **Ett mer socialt EU** som följer principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter och stöder bra arbetstillfällen, utbildning, kompetens, social inkludering och en jämlik hälso- och sjukvård.
5. **Ett EU som står närmare medborgarna** genom att stödja lokala utvecklingsstrategier och hållbar stadsutveckling i hela EU.

Det övergripande nationella målet för den regionala tillväxtpolitiken är utvecklingskraft i alla delar av landet, med en stärkt lokal och regional konkurrenskraft. Den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 konkretiserar regeringens prioriteringar för det regionala tillväxtarbetet. Prioriteringarna i strategin är:

- Innovation och företagande,
- Attraktiva miljöer och tillgänglighet,
- Kompetensförsörjning,
- Internationellt samarbete.

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen RUFSS 2050 är regionplan och tänkt att utgöra grunden för den regionala utvecklingsstrategin. Den är en sammanvägning av rumsliga och icke-rumsliga utvecklingsfrågor på regional nivå. Planen visar på regionens långsiktiga utmaningar och uttrycker regionens samlade vilja. Den fungerar som en gemensam plattform för regionens aktörer och för samverkan inom Stockholmsregionen och med länen i östra Mellansverige.

Visionen är att Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva storstadsregion. För att möjliggöra visionen har fyra långsiktiga mål formulerats med sikte mot 2050:

- En tillgänglig region med god livsmiljö
- En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region
- En ledande tillväxt- och kunskapsregion
- En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp

Prioriteringar för Stockholmsregionen

Sammantaget har en mängd utmaningar, möjligheter och möjliga prioriteringar identifierats. I denna redovisning ligger tyngdpunkten på det som har bedömts vara kritiskt för en nivåhöjande utveckling i Stockholmsregionen samt det som utgör arenan för det regionala tillväxtarbetet. Ambitionen är att skapa en konsekvent linje mellan politiska mål och viljeinriktningar på de olika styρνivåerna och att skapa förutsättningar för ökad samverkan för att kunna hantera de särskilda utmaningar som Stockholmsregionen har att lösa. Nyckelbegrepp i sammanhanget är hållbar utveckling, resiliens och uthållighet.

Nedan beskrivs de nio regionala prioriteringar som identifierats i RUFS 2050. Prioriteringarna är tvärsektoriella och omfattar politikområden där europeiska, nationella, regionala och lokala insatser samt finansiella resurser med fördel kan samordnas. En kraftsamling behövs för att uppnå visionen att bli Europas mest attraktiva storstadsregion, uppnå de långsiktiga regionala målen, bidra till de nationella prioriteringarna och de förslagna politiska målen för EU:s sammanhållningspolitik.

1. Öka bostadsbyggandet och skapa attraktiva livsmiljöer

- Kopplar till EU-målen
ett grönare, koldioxidfritt EU; ett mer socialt EU; ett EU närmare medborgarna
- Kopplar till den nationella prioriteringen
attraktiva miljöer och tillgänglighet
- Kopplar till RUFS mål
en tillgänglig region med god livsmiljö

2. Styra mot ett transporteffektivt samhälle

- Kopplar till EU-målen
ett grönare, koldioxidfritt EU; ett mer sammanlänkat EU; ett EU närmare medborgarna
- Kopplar till den nationella prioriteringen
attraktiva miljöer och tillgänglighet
- Kopplar till RUFS mål
en tillgänglig region med god livsmiljö

3. Ta tillvara kompetensen och underlätta matchningen på arbetsmarknaden

- Kopplar till EU-målen
ett smartare EU; ett mer socialt EU; ett EU närmare medborgarna
- Kopplar till den nationella prioriteringen
kompetensförsörjning
- Kopplar till RUFS mål
en öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region

4. Nå en jämlik och förbättrad folkhälsa och bidra till att sluta hälsogapet

- Kopplar till EU-målen
ett mer socialt EU; ett EU närmare medborgarna
- Kopplar till de nationella prioriteringarna
attraktiva miljöer och tillgänglighet; Kompetensförsörjning
- Kopplar till RUFS mål
en jämställd, jämlik och inkluderande region

5. Stärka förutsättningarna för alla barn och unga att gå vidare till studier och arbete

- Kopplar till EU-målet
ett smartare EU; ett mer socialt EU; ett EU närmare medborgarna
- Kopplar till nationell prioritering
attraktiva miljöer och tillgänglighet
- Kopplar till RUFSS mål
en öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region

6. Stärka strategiska forskningsstråk och innovationsmiljöer

- Kopplar till EU-målet
ett smartare EU, grönare, mer sammanlänkat EU
- Kopplar till den nationella prioriteringen
innovation och företagande
- Kopplar till RUFSS målet
en ledande tillväxt- och kunskapsregion

7. Stärka den internationella ställningen genom fler etableringar, besök och ökad internationell handel

- Kopplar till EU-målen
ett smartare EU, grönare; ett mer sammanlänkat EU
- Kopplar till nationell prioritering
innovation och företagande
- Kopplar till RUFSS mål
en ledande tillväxt- och kunskapsregion

8. Öka andelen förnybara drivmedel och el i transportsektorn

- Kopplar till föreslagna EU-målen
ett smartare EU; ett grönare, koldioxidfritt EU; ett EU närmare medborgarna
- Kopplar till de nationella prioriteringarna
innovation och företagande; attraktiva miljöer och tillgänglighet
- Kopplar till RUFSS mål
en resurseffektiv och resiliert region utan klimatpåverkande utsläpp

9. Utveckla klimat- och resurseffektiva attraktiva regionala stadskärnor

- Kopplar till EU-målen
ett koldioxidfritt; ett mer sammanlänkat EU; ett mer socialt EU; ett EU närmare medborgarna
- Kopplar till de nationella prioriteringarna
innovation och företagande; attraktiva miljöer och tillgänglighet
- Kopplar till RUFSS mål
en resurseffektiv och resiliert region utan klimatpåverkande utsläpp

Regional förankring och fortsatt arbete

Region Stockholm är mån om att inom sitt regionala utvecklingsansvar ha ett nära samarbete med kommuner, statliga myndigheter, näringslivet och det civila samhällets organisationer. Därför har länets kommuner, deltagande aktörer från näringslivet och länsstyrelsen den 15 april 2019 bjudits in att lämna synpunkter på arbetsmaterialet *Prioriteringar i det regionala tillväxtarbetet i Stockholmsregionen 2021–2027* (TRN 2018–0166). Samma arbetsmaterial överlämnades till Näringsdepartementet den 29 april 2019. Länsstyrelsen, Företagarna, Svensk handel, Storsthlm, Södertörnskommunerna (bestående av Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Södertälje och Tyresö) har svarat på remissen. 16 av länets 26 kommuner har valt att även komma in med ett eget remissvar.

Samtliga remissinstanser, med undantag av länsstyrelsen, uttrycker stöd för arbetsmaterialet och de prioriteringar som lyfts fram. En majoritet av de svarande kommunerna anser att kopplingen till RUF5 2050 och de regionala prioriteringarna är viktig som utgångspunkt för det framtida regionala tillväxtarbetet och statlig planering. Samtliga remissinstanser framhäver att prioriteringarna bör fördjupas och preciseras för att kunna samspela med den regionala tillväxtpolitiken och har kommit med förslag till detta. Länsstyrelsen anser att RUF5 2050 ger begränsad vägledning om hur statens insatser i det regionala tillväxtarbetet kan bidra till att prioriterade åtgärder genomförs och att mål uppfylls och hänvisar till sin publikation *Strategisk inriktning för tillväxt och attraktionskraft i Stockholms län 2025+* som länsstyrelsen tog fram juni 2018 som dåvarande regionalt utvecklingsansvarige i länet.

I bilaga 5 *Sammanställning remissvar regionala prioriteringar* redovisas sammanfattningsvis de inkommande remissvaren. I denna sammanställning framgår att de inkommande remissvaren har fokus på följande områden: samverkan, samhällsbyggnad och bostadsförsörjning, elförsörjning, transportsystemet och gods, näringslivsutveckling och företagsklimat, digitalisering, kompetensförsörjning, klimat samt strukturfonderna. Den samlade bedömning är att kommuner och de representanter för näringslivet stödjer Region Stockholms redovisning av regionala prioriteringar. De inkomna remissvaren innehåller förslag på fördjupning och konkretisering av det kommande regiongemensamma arbetet med genomförandet av de regionala prioriteringarna i RUF5 2050. För kommunernas egna remissvar handlar det oftast om att lyfta behov och förutsättningar för den egna kommunen. I tabellen på nästa sida redovisas hur de inkomna remissvaren relateras till de redovisade regionala prioriteringar.

Remissvar →	Samverkan	Samhällsbyggnad bostadsförsörjning	Elförsörjning	Transportsystemet gods	Näringslivsutveckling företagsklimat	Digitalisering	Kompetensförsörjning	Klimat	Strukturfonderna
Regionala prioriteringar ↓									
Öka bostadsbyggandet och skapa attraktiva livsmiljöer	☒	☒	☒	☒				☒	
Styra mot ett transporteffektivt samhälle	☒	☒	☒	☒		☒		☒	
Ta tillvara kompetensen och underlätta matchningen på arbetsmarknaden	☒			☒	☒	☒	☒		☒
Nå en jämlik och förbättrad folkhälsa och bidra till att sluta hälsogapet	☒	☒				☒	☒		☒
Stärka förutsättningarna för alla barn och unga att gå vidare till studier och arbete	☒				☒	☒	☒		☒
Stärka strategiska forskningsstråk och innovationsmiljöer	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒		☒
Stärka den internationella ställningen genom fler etableringar, besök och ökad internationell handel	☒		☒	☒	☒	☒	☒		☒
Öka andelen förnybara drivmedel och el i transportsektorn	☒		☒	☒				☒	☒
Utveckla klimat- och resurseffektiva attraktiva regionala stadskärnor	☒	☒	☒	☒		☒		☒	

De inkomna remissvaren är ett viktigt underlag i Region Stockholms fortsatta arbete och i arbetet med att ta fram en heltäckande näringslivs- och tillväxtstrategi. Strategin ska tas fram i nära samarbete med kommuner, statliga myndigheter, akademien, samt representanter för näringslivet och det civila samhällets organisationer. Den kommande näringslivs- och tillväxtstrategin ska konkretisera och fördjupa genomförandet av de regionala prioriteringarna i RUF 2050 utifrån ett regionalt tillväxtperspektiv.

Bilaga 1 Utvecklingsbehov avseende samverkan med myndigheter

Flertalet myndigheter har idag instruktioner om att samverka med ”berörda myndigheter, kommuner och landsting samt andra berörda parter” i sina verksamheter. Länsstyrelsen har därtill uppdraget att främja andra statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet.

Fem av tio tillfrågade myndigheterna svarade på förfrågan om utvecklingsbehov kring samverkan. Dessa var Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, länsstyrelsen, Polismyndigheten och Naturvårdsverket. Givet de stora skillnaderna i de svarande myndigheternas uppdrag och komplexiteten i dessa, är respektive myndighets utvecklingsbehov mycket verksamhets-specifika. I regionen finns en stor vilja från myndigheterna att fortsätta bidra till att utveckla samverkan med olika regionala aktörer i det regionala tillväxtarbetet.

19 av regionens 26 kommuner svarade på förfrågan om utvecklingsbehov kring samverkan med statliga myndigheter. Förfrågan var riktad till berörda kommunala förvaltningar. En del svar skickades in av respektive kommuns tillfrågade förvaltning, en del svar skickades in av respektive kommuns centrala förvaltning.

Inom regionen finns ett omfattande samarbete mellan kommunerna och myndigheter kring det regionala tillväxtarbetet. Ett flertal myndigheter förekommer i flera olika verksamhetsområden. De statliga myndigheter som de svarande kommunerna nämnt i detta sammanhang är främst Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Polisen och Länsstyrelsen.

De svarande kommunerna upplever generellt att det finns ett behov av högre grad av samarbete och samverkan med statliga myndigheter och att det finns stora utvecklingsbehov. Region Stockholm har valt att nedan specificera några av dessa behov:

- Det finns en efterfrågan att statliga myndigheter i sig måste samverka i större utsträckning och att det även där finns utvecklingsbehov, till exempel rörande *målkonflikter*, där myndigheter ibland ger dubbla budskap som motverkar varandra.
- Det efterfrågas en förbättrad dialog, samverkan och samarbete och detta spänner i stort sett över varje kommunalt verksamhetsområde. Bland annat beskriver kommunerna att det behöver utvecklas tydliga, strategiska och *gemensamma arbetsätt* mellan myndighet och kommun för att nå gemensamma målgrupper.
- Myndigheternas förståelse för den kommunala nivåns förutsättningar, utveckling och behov kan förbättras genom tätare dialog. Ett utvecklingsområde kopplat till denna utmaning är att förbättra samordningen av olika insatser utifrån *lokala förutsättningar*.
- Det finns ett behov av *ökad tydlighet i rollfördelning samt ansvarsfördelning* mellan kommuner och olika statliga aktörer. I vissa fall finns också en otydlighet om var ansvaret för vissa frågor ligger på den nationella nivån och vart kommunerna ska vända sig. En väg framåt kan vara en sömlös samverkansmodell med en förbättrad samsyn på gemensamma uppdrag samt mer etablerade formella samverkansstrukturer. Detta skulle innebära en ökad tillgänglighet, transparens och snabbhet.
- Ett annat generellt utvecklingsbehov rör informationsutbyte och *digital kommunikation* samt utveckling av e-tjänster riktade till medborgarna.

Bilaga 2 Näringslivets syn på regionala prioriteringar

I dialogen med näringslivets representanter framkommer att de i stort delar de regionala prioriteringarna. Det som lyfts fram av flest och som ses som mest akut är att öka bostadsbyggandet och skapa attraktiva livsmiljöer. Bostadsmarknaden anses inte fungera tillfredsställande i regionen idag och det gäller både för låg- och höginkomsttagare. Bostadsmarknaden ses som en grundsten för att ha en fungerande region och är i förlängningen en fråga om kompetensförsörjning. Den kompetens företagen behöver måste också ha någonstans att bo. Dagens bostadssituation försvårar rekrytering och utveckling av företagen.

Kompetensförsörjning och matchning på arbetsmarknaden är också något som prioriteras högt. Företagen lider idag av kompetensbrist på många områden och efterlyser satsningar på livslångt lärande, arbetskraftsinvandring, matchning med mera. Företagen ser också utmaningar i en snabbt föränderlig arbetsmarknad till följd av digitalisering och ser i det perspektivet behov av yrkesutbildning och omställningsbarhet samt livslångt lärande.

Även effektiva transporter prioriteras högt. Miljöfrågan ses som självklar och det efterlyses kollektivtrafiksatsningar och elektrifiering. Effektiva transporter krävs både för långväga gods, inomregional logistik samt för persontransporter och arbetskraftens rörlighet. Mer samordning och dialog kring godstransporter efterlyses särskilt.

Eftersom näringslivet i Stockholmsregionen till stora delar är globalt och kunskapsintensivt välkomnas också prioritering av starka strategiska forskningsstråk och innovationsmiljöer. Det ses som viktigt för näringslivets långsiktiga utveckling och ställning i den globala konkurrensen.

Perspektiv där näringslivets representanter efterlyser utveckling och fördjupning rör främst digitalisering, trygghet och företagsperspektiv. Digitalisering ses som en fråga som skär tvärs över prioriteringarna och som utsätter samhället för ett stort förändringstryck. Trygghetsfrågorna efterlyses främst i perspektiv av personlig trygghet: trygghet på arbetsplatsen, trygghet i det offentliga rummet och tillit mellan människor. Företagarperspektivet lyfts upp både i perspektiv av vilka konsekvenserna blir för företagen utifrån offentliga satsningar men också i betydelsen av satsning på småföretagande och entreprenörskap.

Avslutningsvis konstateras samfällt att många EU-satsningar har fokus på små- och medelstora företag men att dessa sällan har resurserna för att hantera den administrativa kostnad som är förknippad med att delta i EU-program. Här efterlyses ett smidigare regelverk och minskad byråkrati kring stödprogram och satsningar.

Bilaga 3 Prioriteringarnas bidrag till hållbar utveckling

I en hållbar region sätts människan i centrum, ekologin sätter ramarna och ekonomin är ett medel och en förutsättning för hållbar utveckling. Detta förhållningssätt för hållbarutveckling är en viktig utgångspunkt för den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen RUFS 2050. De fyra regionala långsiktiga målen i RUFS 2050 stödjer förverkligandet av visionen *Europas mest attraktiva storstadsregion* och bidrar på olika sätt till en hållbar utveckling. Dessa fyra mål stöder också varandra och är integrerade för att uppnå hållbar utveckling.

För RUFS-målet *en tillgänglig region med god livsmiljö* är prioriteringarna:

- Öka bostadsbyggandet och skapa attraktiva livsmiljöer.
- Styra mot ett transporteffektivt samhälle

Stadsplaneringen och de stadsrum som skapas har en stor påverkan på den sociala miljön i form av rörelsemönster, mötesplatser och trygghet. Det handlar även om ekonomisk hållbarhet eftersom näringslivet behöver en fungerande bostadsmarknad för att kunna rekrytera rätt kompetens. Att styra mot ett transporteffektivt samhälle är en nyckel för att uppnå miljömässig hållbar utveckling.

För RUFS-målet *en öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region* är prioriteringarna:

- Ta till vara kompetensen och underlätta matchningen på arbetsmarknaden.
- Nå en jämlik och förbättrad folkhälsa och bidra till att sluta hälsogapet.
- Stärka förutsättningarna för alla barn och unga att gå vidare till studier och arbete.

Att ta tillvara på kompetensen är avgörande för näringslivets förutsättningar och har sociala konsekvenser för den enskilde vad gäller social inkludering. En förbättrad folkhälsa leder till större social hållbarhet och påverkar näringslivets förutsättningar i form av tillgänglig arbetskraft. Förutsättningarna för barn och unga att gå vidare till studier påverkar den sociala och ekonomiska hållbarheten både genom individernas framtida deltagande i arbetskraften och möjlighet till egen försörjning.

För RUFS-målet *en ledande tillväxt- och kunskapsregion* är prioriteringarna:

- Stärka strategiska forskningsstråk och innovationsmiljöer.
- Stärka den internationella ställningen genom fler etableringar, besök och ökad internationell handel.

Forskning och innovationer krävs för att hitta lösningar för klimat- och miljööutmaningar av vikt för en miljömässig hållbarhet. Att stärka forskningsstråk och innovationsmiljöer är nödvändigt för en ekonomisk hållbar utveckling för att behålla och utveckla regionens globala konkurrenskraft, detsamma gäller etableringar, besök och internationell handel. En internationell och kunskapsintensiv region tenderar också att vara en mer öppen och inkluderande region vilket bidrar till social hållbarhet.

För RUFS-målet *en resurseffektiv och resiliert region utan klimatpåverkande utsläpp* är prioriteringarna:

- Öka de eldrivna person- och varustransporterna och
- Utveckla klimat- och resurseffektiva attraktiva regionala stadskärnor.

Ökad andel eldrivna person- och varustransporter är centralt för att minska klimatpåverkande utsläpp och luftkvalité och därmed en miljömässig hållbarhet. Klimat- och resurseffektiva attraktiva regionala stadskärnor är grunden i att bygga en flerkärnig region med ett effektivt resursutnyttjande både vad gäller transportsystem, försörjningssystem och markanvändning. Det har också stor påverkan på social hållbarhet genom en väl fungerande region med flera noder som skapar mötesplatser, flöden och attraktiva livsmiljöer.

Bilaga 4 Prioriteringarna i ett gränsöverskridande samarbete

De regionala prioriteringarna, och därmed den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregion RUFSS 2050 ligger till grund för regionens gränsöverskridande samarbete. I det framtida regionala tillväxtarbetet behöver det gränsöverskridande samarbete, in minst inom EU, förstärkas och vara ett integrerat perspektiv i regionala aktörernas samarbete för att genomföra de regionala prioriteringarna och det regionala tillväxtarbetet som helhet. Detta är av stor vikt för att Stockholmsregion ska behålla sin plats i den globala tillväxt.

Stockholmsregionens företag ingår i globala nätverk av innovations- och produktions-samarbeten och ägarstrukturer. De stärker regionens öppenhet mot omvärlden och har en helt avgörande betydelse för regionens förmåga att omsätta nya idéer, tankar och affärsmöjligheter för tillväxt och välbefinnande. Förekomsten av internationella huvudkontor är särskilt betydelsefull för att stärka regionens globala positionering.

Stockholms funktion som huvudstad präglar regionens särställning i Sverige, i Europa och globalt. Det ger regionen internationell uppmärksamhet och medial bevakning. FN:s olika initiativ, som de nya globala målen för hållbar utveckling, klimatavtalet och olika konventioner, till exempel barnkonventionen, har betydelse för Stockholmsregionen och har på ett övergripande nivå arbetats in i RUFSS 2050. Arbetet med dessa initiativ behöver i större utsträckning bli en integrerad del i det regionala tillväxtarbetet. Lagstiftning och förordningar med ett ursprung i en gemensam europeisk lagstiftning får ett direkt genomslag. Därtill finns det många olika EU-program och strategier liksom det nordiska samarbetet, som har stor vikt för regionen och regionens utveckling. Ett omfattande nätverksarbete inom många olika områden ger Stockholmsregionens aktörer bra kontakter med omvärlden. Dessa gränsöverskridande samarbeten och nätverk behöver i större utsträckning kopplas till det regionala utvecklingsarbetet.

Östersjöregionen och Europa har även i fortsättningen en stor betydelse för Stockholmsregionens internationella utbyte och kontakter. Som ett viktigt ekonomiskt, kulturellt och politiskt nav har Stockholmsregionen ett särskilt ansvar när det gäller att bidra till Östersjöregionens utveckling och stabilitet. Genomförandet av EU:s Östersjöstrategi, som en del i regionens makroregionala engagemang, fokuserar på ekonomisk utveckling, havets tillståndsförbättring och ett förstärkt utbyte med Östersjöregioner. I detta arbete kommer de regionala prioriteringar vara ledande vad gäller gränsöverskridande samarbete med andra regioner och regionala aktörers inspel i arbetet med att påverka politik på andra styrnivåer.

Stockholmsregionen är en del av östra Mellansverige (ÖMS) som också utgörs av Gävleborgs län, Södermanlands län, Uppsala län, Västmanlands län, Örebro län och Östergötlands län. Väl integrerade arbets-, utbildnings- och bostadsmarknader i ett storregionalt perspektiv ger en avsevärt större hemmamarknad och därmed större underlag för ett varierat och starkt näringsliv med kvalificerade näringar. Det ger också en större mångfald av kvaliteter som är viktiga för valet av bostadsort och för valet av etableringsort för olika verksamheter. Sammantaget stärker det hela regionens internationella konkurrenskraft. För detta arbete har i samband med RUFSS 2050 tagits fram *ÖMS 2050 – samverkan kring planering i östra Mellansverige*⁴ som grund för samarbete inom ÖMS.

⁴ Region Stockholm, rapport 2018:1, februari 2018

Bilaga 5 Sammanställning remissvar regionala prioriteringar

Kommunerna, deltagande aktörer från näringslivet och länsstyrelsen har bjudits in att lämna synpunkter på arbetsmaterialet Prioriteringar i det regionala tillväxtarbetet i Stockholmsregionen 2021–2027 (TRN 2018–0166).

Länsstyrelsen, Företagarna, Svensk handel, Storsthlm, Södertörnskommunerna (bestående av Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Södertälje och Tyresö) har svarat på remissen. 16 av länets 26 kommuner har valt att även komma in med ett eget remissvar. Samtliga remissinstanser, med undantag av länsstyrelsen, uttrycker stöd för arbetsmaterialet och de prioriteringar som lyfts fram. Södertörnskommunerna, Stockholms stad, Täby och Upplands Väsby kommun anser att kopplingen till RUFSS 2050 och de regionala prioriteringarna är viktig som utgångspunkt för det framtida regionala tillväxtarbetet och statlig planering. Samtliga remissinstanser framhåller att prioriteringarna bör fördjupas och preciseras för att kunna samspela med den regionala tillväxtpolitiken och har kommit med förslag till detta.

Länsstyrelsen anser att RUFSS 2050 ger begränsad vägledning om hur statens insatser i det regionala tillväxtarbetet kan bidra till att prioriterade åtgärder genomförs och att mål uppfylls och hänvisar till sin publikation *Strategisk inriktning för tillväxt och attraktionskraft i Stockholms län 2025+*. Länsstyrelsen anser att frågor om kostnadsutjämningsystemet inte hör hemma i denna redovisning medan ett antal kommuner, bl.a. Stockholms stad, i sina svar bekräftar Region Stockholms syn att det nuvarande systemet påverkar det regionala tillväxtarbetet.

Samverkan

Södertörnskommunerna och Stockholms stad har valt att lyfta samverkan med statliga myndigheter i särskild ordning. Statliga myndigheter behöver ha en högre grad av koordinerat samarbete med kommunerna, genom en starkare samverkan med varandra. Andra remissinstanser har lyft samarbete med statliga myndigheter inom respektive prioriterat område. Vidare lyfter Södertörnskommunerna att det är viktigt att staten och de statliga myndigheterna tillägnar sig nödvändig kunskap om Stockholmsregionens utveckling såsom den beskrivs i RUFSS 2050 samt aktivt medverkar till att utveckla Stockholmsregionen utifrån vision, mål och ambitioner i RUFSS 2050. Stockholms stad påpekar vikten av att Region Stockholm har en nära dialog med kommunerna i frågor om regional utveckling och framförallt ska ha en strategisk och samordnande roll och inte operativ. Stockholms stad lyfter vikten att belysa och uppmärksamma de målkonflikter som ofta uppstår mellan olika statliga myndigheters och statens styrning i förhållande till kommunerna inom flera verksamhetsområden. Vidare påpekar staden att det är viktigt att framhäva vikten av att värna det kommunala självstyret, Stockholms stad hänvisar till Statskontorets slutsats att statens styrning av kommuner och regioner (landsting) har ökat i omfattning över tiden. Ett antal kommuner påtalar att den regionala tillväxtpolitiken behöver Region Stockholms ledning, men också kommunernas engagemang i genomförandet. Vidare anser ett antal kommuner att fokus ska ligga på gemensamma ståndpunkter, som också kan uppfattas som relevanta i resten av landet och EU för att få bättre genomslag av regionens behov av tillväxtmedel.

Samhällsbyggnad och bostadsförsörjning

Det finns stor samstämmighet bland remissinstanserna om att bostadsbrist och höga boendekostnader begränsar efterfrågan trots stora behov. Storsthlm lyfter i detta sammanhang den ökande boendesegregationen och skillnader mellan olika bostadsområden som en av regionens stora utmaningar. Storsthlm anser vidare att statliga åtgärder behövs för att stimulera till ökad rörlighet på bostadsmarknaden samt att kommunerna behöver få ett ökat ansvar för avvägningar och bedömningar vid samhällsbyggnad. Stockholms stad understryker vikten av att lagstiftningen och myndigheters och rättsliga instansers uttolkning av lagstiftningen för planering och byggande bör ses över i syfte att underlätta bostadsbyggande samt behov av samordning av statliga myndigheter. Vidare påpekar Stockholms stad att statliga myndigheters förståelse för regionens utmaningar, för komplexiteten och möjligheten att effektivt nyttja marken för bebyggelse i en snabbt växande storstadsregion behöver utökas. Storsthlm anger att det finns stora investeringsbehov i samhällsservicen såsom utbyggnad av skolor, äldreomsorg, hälso- och sjukvård. Storsthlm redovisar även pågående regionala processer som bidrar till en positiv utveckling inom samhällsbyggnad. Stockholms stad

Elförsörjning

Storsthlm, Södertörnskommunerna, Stockholms stad och ett flertal andra kommuner tar upp den ökande kapacitetsbristen rörande elförsörjning som ett prioriterat område där remissinstanser menar att kapacitetsbristen kommer att hämma utbyggnaden av både nya bostadsområden och företagsetableringar. Södertörnskommunerna anser att det behövs effektiviseringar och kortare ledtider för planering och tillstånd vid utbyggnad av elnätet. Stockholms stad och en del andra kommuner menar att staten behöver skapa förutsättningar för att regelverket och marknadsvillkoren ska möjliggöra fortsatta investeringarna och lokala energisystem för att säkerställa behovet av eleffekt i hela Stockholmsregionen.

Transportsystemet och gods

Det finns stor samstämmighet bland remissinstanserna om att regionen har en ansträngd och sårbar transportinfrastruktur, inte minst på grund av kapacitetsbrister. Flera tar upp risken att otillräcklig statlig finansiering av infrastruktur kommer att hämma huvudstadsregionens roll som tillväxtmotor för hela landet. Storsthlm anser att separata och ryckvisa förhandlingar mellan staten och regionala aktörer kring avgränsade frågor bör diskuteras i ett större sammanhang. Stockholms stad och ett flertal kommuner anser vidare att statliga investeringar som står i proportion till länets utveckling måste öka. Storsthlm anser att det måste finnas tillit till att planerade och överenskomna investeringar i länsplanen, regionplaner och nationella planer genomförs. Södertörnskommunerna framför att det behövs satsningar på utbygg av järnvägsinfrastruktur, bra tillgänglighet till hamnar och godsnoder samt utveckling av pråmtrafik, för att minska andelen tung trafik på väg som är genomgående trafik för regionen. Dagens infrastruktur är mycket sårbar för störningar och främst gäller det E4/E20 söderifrån och passagen över Södertälje kanal, där de dominerande godsflödena med lastbil går till och från Stockholm, anser Södertörnskommunerna. Sigtuna, Stockholms och Solna kommun framhäver utvecklingen av Stockholm-Arlanda som en särskilt viktig förutsättning för det regionala transportsystemet. Särskilt angeläget är att utöka direktlinjer till framförallt Asien, Nordamerika och Europa, menar Stockholms stad, där regeringen kan bidra med att skapa förutsättningar för en positiv utveckling för Arlanda parallellt med att minska flygets klimatpåverkan.

Näringslivsutveckling och företagsklimat

Företagarna och Svensk Handel anser att det är viktigt att ha en bra balans mellan näringslivsutveckling och kommunernas befolkningsökning i syfte att dra fördelar av det goda geografiska läget regionen har. Företagarna anser även att Stockholmsregionen är en småföretagsregion och behov för småföretagen behöver lyftas tydligare i det regionala tillväxtarbetet. Vidare menar Företagarna att kommunernas roll i det näringslivsfrämjande behöver konkretiseras, det finns stora skillnader mellan kommunerna vad gäller den kommunala myndighetsutövning och servicen till företag samt att det behövs en förtydligande vad gäller ansvaret för näringslivsutveckling i regionen för att förebygga parallella och konkurrerande processer. Stockholms stad menar att systemsyn och samhällsnytta måste vara ledord i arbetet med näringslivsutveckling och att en hög kvalitet i myndighetsutövningen och servicen är avgörande för att marknadsföra regionen och attrahera internationella investeringar och företag. Svensk Handel menar att handeln har en central roll i att skapa hållbara attraktiva städer för såväl invånare som besökare och företag. När morgondagens talanger väljer var de ska bosätta sig är Stockholmsregionens utbud många gånger viktigare än vilket jobb de först kan få. Stockholms stad och Täby kommun förespråkar ett större helhetsgrepp vad gäller näringslivsutveckling och företagsklimat i relation till transportsystem, bostadsförsörjning, kompetensförsörjning, men också andra frågor såsom regelsystem, skattesystem, arbetsmarknad och elförsörjning.

Digitalisering

Storsthlm anser att det finns många utvecklingsprocesser som inte är koordinerade samt att det är för lite samarbete och kunskapsutbyte mellan aktörer. Vidare behövs det nödvändiga nationella strukturer för att få bättre utväxling av digitalisering inom kommunernas och regionernas verksamheter.

Kompetensförsörjning

Storsthlm anser att Stockholmsregionen har flera utmaningar inom kompetensförsörjning såsom arbetskrafts- och kompetensbrist, nyanländas långa etableringsperioder, stor andel elever som inte klarar gymnasium, och minskat intresse för yrkesutbildningar. Storsthlm och Stockholms stad hävdar regeringens ansvar för dimensioneringen av de samhällskritiska utbildningar som behövs för att möta både privata och offentliga arbetsgivares behov. Storsthlm lyfter möjligheter till karriärförändring och kompetensväxling och snabbare inflöde av utrikes födda på arbetsmarknaden som utvecklingsbehov. Stockholms stad anser att regeringen har ett viktigt ansvar att skapa förutsättningar för regionen att attrahera och behålla de bästa studenterna och forskarna. Stockholms stad och en del andra kommuner påpekar att samverkan med Arbetsförmedlingen fortsatt ska vara i fokus i samband med de pågående arbetsmarknadspolitiska reformerna. Storsthlm anser att Arbetsförmedlingens formella möjligheter att samverka med kommuner bör ökas samt att utbildningsplatser på lärosäten på bristyrken behöver bli fler. Slutligen lyfter Storsthlm flera pågående regionala processer av vikt för utvecklingsarbetet inom kompetensförsörjning såsom gemensam gymnasiregion, samverkan avseende kommunal vuxenutbildning samt stärka samarbetet med näringslivet, akademierna och Arbetsförmedlingen

Södertörnskommunerna anser att nya utbildningar inom yrkeshögskolorna och tillgång till ekonomiska medel för detta behöver säkerställas. Kommunerna lyfter bland annat samverkan mellan kommuner, näringsliv och utbildningsaktörer som en viktig förutsättning i det regionala arbetet med kompetensförsörjning samt att stärka lärosätens uppdrag att verka för att fler utländska studenter och forskare stannar kvar och arbetar i Sverige.

Klimat

Storsthlm anser att en av regionens utmaningar är att skapa robusta och flexibla samhällsstrukturer som kan begränsa klimat- och miljöförändringar samt möta konsekvenserna av dem. Det finns även kommuner som anser att utöver de ekonomiska incitamenten leder en mer balanserad region till såväl sociala och ekologiska hållbarhetsvinster. Södertörnskommunerna anser att det krävs att Region Stockholm och kommunerna gemensamt bör ha beredskap för att säkerställa viktiga samhällsfunktioner som tex. fungerande kommunikationer och varu- och livsmedelsförsörjning samt tillgång till vatten, el, bränsle. Beredskap behövs för att motverka att den regionala tillväxten begränsas. Storsthlm menar att det behövs åtgärder för att minska expansionens klimat- och miljöeffekter vid kommunernas planläggning genom exempelvis risk- och sårbarhetsanalyser.

Strukturfonderna

Storsthlm framför även synpunkter kring strukturfonderna. Bland annat anser Storsthlm att kompetensförsörjning, digitalisering och hållbar stadsutveckling är och kommer fortsatt vara viktiga områden att utveckla som en del av sammanhållningspolitikens genomförande i länet. Vidare anser Storsthlm att det finns behov för investeringar för att ytterligare förbättra forsknings- och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik samt att de små och medelstora företagens tillväxt och konkurrenskraft behöver ökas. Vidare anser Storsthlm att EU:s strukturfondsmedel bör användas inom områden där dessa medel gör skillnad, såsom kompetensförsörjning och arbetsmarknad samt att alla berörda aktörer behöver samverka kring strukturförändrande insatser som bygger på analyser av regionens behov och ger långsiktiga tillskott till regionens växtkraft.